

Tygodnik Gospodarczy PIE

13 lutego 2025 r.

USA zapowiadają powrót ceł na stal i aluminium

0,07 proc.

eksportu Polski wyniósł udział produktów objętych cłami na stal i aluminium w 2023 r.

0,4 proc.

eksportu UE-27 wyniósł udział produktów objętych cłami na stal i aluminium w 2023 r.

16,6 proc.

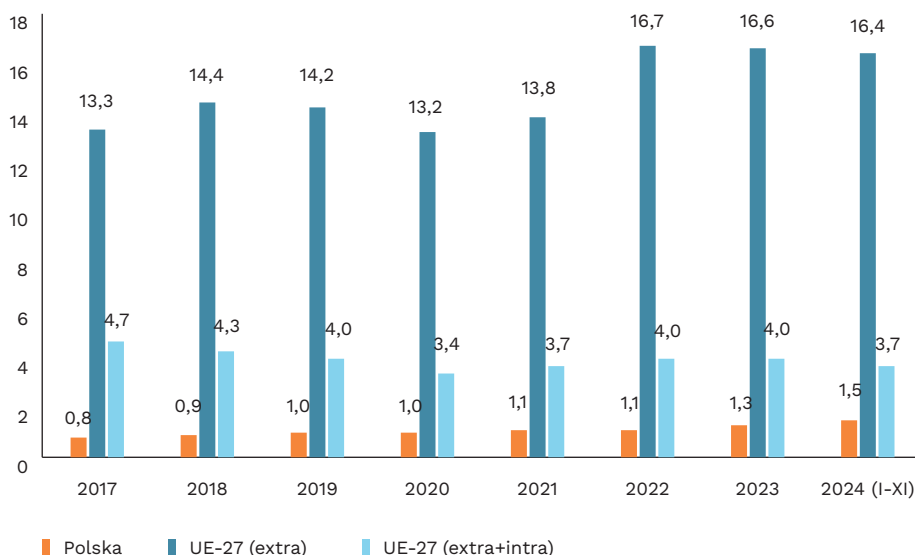
wyniósł udział eksportu do USA produktów objętych cłami w łącznym eksporcie tych produktów z UE do państw trzecich w 2023 r.

► **Amerykańskie cła na stal i aluminium nie mają wielkiego znaczenia w łącznym eksporcie Polski.** Łączna wartość eksportu wyrobów prawdopodobnie objętych cłami na stal i aluminium z Polski do USA wyniosła 207 mln EUR w 2023 r. Podobny wynik Polska odnotowała w 2024 r. Odpowiadało to za niecałe 2 proc. eksportu do USA i 0,07 proc. łącznego eksportu Polski. Wartość eksportu z Polski rosta mimo ceł Trumpa wprowadzonych w jego poprzedniej kadencji, a po ich zawieszeniu przez Joe Bidena jeszcze szybciej, by w 2023 r. podwoić się w stosunku do 2018 r., gdy wprowadzone zostały pierwsze cła. Na dynamiczny wzrost eksportu wskazują także dane w ujęciu ilościowym.

► **Podobnie istotność USA przedstawia się w przypadku całej UE.** Wartość eksportu stali i aluminium objętych cłami z UE do USA wyniosła 11,5 mld EUR w 2023 r., co stanowiło 2 proc. łącznego eksportu towarów do USA oraz 0,4 proc. łącznego eksportu Unii do państw trzecich. Wartość eksportu z Unii lekko spadła w 2019 r., załamała się w trakcie pandemii i dynamicznie rosta do 2022 r. Jednak już w 2023 r. doszło do spadku eksportu z UE o 5 proc., co prawdopodobnie było związane ze skutkami kryzysu energetycznego wywołanego rosyjską inwazją na Ukrainę.

► **Waga ceł USA na stal i aluminium z UE ma znaczenie dla sektora.** Amerykański rynek zbytu na unijną stal i aluminium ma jednak istotny udział w łącznym eksporcie stali i aluminium na rynki pozaunijne. W 2023 r. ten udział wyniósł 17 proc., co było najwyższą wartością w ostatnich 7 latach. Uwzględniając rynek wewnętrzny UE, udział ten spada już do około 4 proc. łącznego (wewnętrznego i zewnętrznego eksportu UE).

Wykres 1. Udział eksportu stali i aluminium do USA w łącznym eksporcie tych produktów w UE i Polsce w 2023 r. (w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

► **Potencjalne cła nie wyeliminują całkowicie europejskiego eksportu, ale mogą zmniejszyć na niego popyt.** W 2019 r. przełożyło się to na spadek wartości unijnego eksportu

o 3 proc., jednak warto pamiętać, że cła na aluminium były niższe i wynosiły 10 proc., a na liście produktów było mniej produktów pochodnych. Bezpośredni eksport z Polski do USA ma też nikłe znaczenie dla polskiego sektora – stanowi niecałe 1,3 proc. polskiego eksportu produktów stalowych i aluminiowych.

► **Trzeba jednak uwzględnić efekty pośrednie.** Dla Polski znaczenie mają przede wszystkim europejskie łańcuchy dostaw. 83 proc. eksportowanej z Polski stali i aluminium objętej cłami trafia na rynki unijne. Eksport stali i aluminium na rynki unijne stanowi też niemal 5 proc. wartości eksportu z Polski do UE. Cła na ten sektor w UE nie powinny od razu dotknąć polskiego eksportu, jednak mu nie pomogą. W dłuższej perspektywie kolejne amerykańskie cła, np. na sektor motoryzacyjny, będą miały większe znaczenie. UE musi jednocześnie być gotowa na fakt, że inne państwa, na które 12 marca mają zostać nałożone cła na stal i aluminium (np. Meksyk, Kanada, Brazylia czy Korea Płd.), mogą chcieć eksportować więcej produktów na rynek unijny.

(Marek Wąsiński)

Ukraińska gospodarka odbudowuje się mimo trwającej wojny

3,6 proc.

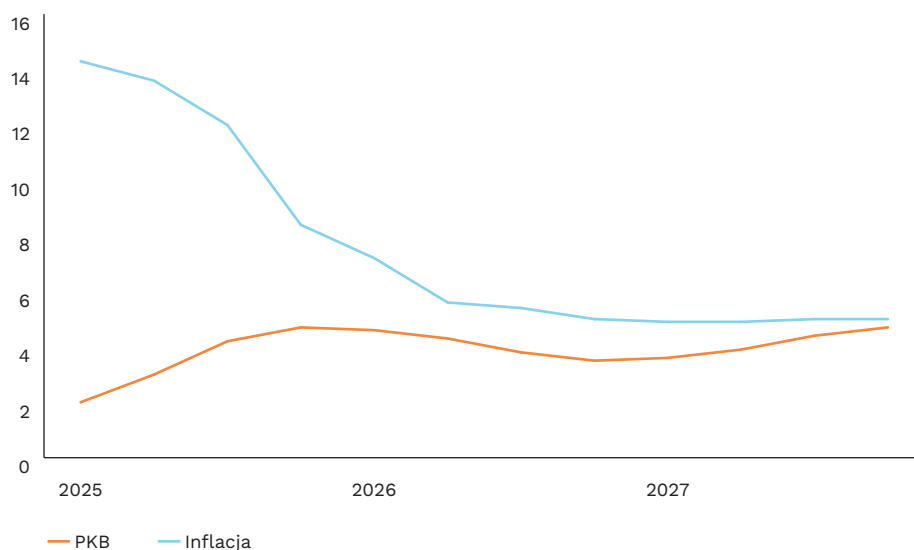
wynosi prognozowany wzrost PKB Ukrainy w 2025 r. (r/r)

8,4 proc.

wynosi oczekiwana inflacja na koniec 2025 r.

► **Ukraina kontynuuje odbudowę gospodarczą mimo trwającej wojny.** W 2024 r. PKB wzrósł o 3,4 proc. Taki wynik był niższy niż prognozy Narodowego Banku Ukrainy (NBU). Ograniczenia w produkcji rolnej oraz spadek popytu zagranicznego przyczyniły się do osłabienia gospodarki. Dodatkowo ataki Rosji skutkowały problemami z zaopatrzeniem w energię i odpływem siły roboczej. NBU przewiduje, że w 2025 r. tempo wzrostu PKB przyspieszy do 3,6 proc. Na lata 2026-2027 prognozowana jest dalsza poprawa koniunktury, jednak ograniczona przez deficyt inwestycji i niedobór pracowników. Wzrost będzie wspierany przez napływ kapitału zagranicznego, odbudowę sektora energetycznego i rosnącą konsumpcję.

Wykres 2. Prognozy gospodarki Ukrainy (w proc., r/r)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych NBU.

► **Inflacja w 2025 r. spadnie, ale pozostanie wysoka.** W grudniu 2024 r. inflacja sięgnęła 12 proc. r/r. Tym samym przekroczyła prognozy NBU. Na wzrost cen wpływały wyższe koszty usług (12,5 proc. r/r), rosnące ceny żywności i energii oraz wzrost płac w obliczu niedoboru pracowników. NBU przewiduje, że inflacja osiągnie szczyt w II kwartale 2025 r., a następnie zacznie spadać. Na koniec roku prognozowany jest poziom 8,4 proc., a do celu 5 proc. inflacja powinna powrócić w 2026 r. Aby ograniczyć presję inflacyjną, NBU podniósł główną stopę procentową do 14,5 proc. i zapowiada dalsze zacieśnianie polityki pieniężnej, jeśli presja cenowa się utrzyma.

► **Napływ wsparcia zagranicznego delikatnie spowolni.** W 2024 r. Ukraina otrzymała 42 mld USD pomocy międzynarodowej, co pozwoliło sfinansować deficyt budżetowy wynoszący ok. 24 proc. PKB, bez uwzględnienia dotacji. W 2025 r. NBU prognozuje spadek do 38,4 mld USD. Pomoc zagraniczna umożliwi stabilizację kursu UAH (hrywny) i utrzymanie rezerw walutowych na poziomie 40,5 mld USD.

► **Rosną oczekiwania na porozumienie pokojowe.** Ukraińskie obligacje dolarowe zyskały 7,8 proc. od początku roku. Rynki reagują na oczekiwania związane z planem pokojowym administracji USA. Jego szczegóły mogą zostać ujawnione w przyszłym tygodniu na konferencji w Niemczech. Inwestorzy spodziewają się, że rozejm i gwarancje bezpieczeństwa mogą uruchomić dynamiczne ożywienie gospodarcze, choć ryzyko niekorzystnego porozumienia nadal istnieje.

(Sergiej Druchyn)

Koniunktura w województwach różni się w zależności od branży

w 11

województwach firmy usługowe pozytywnie oceniały koniunkturę w styczniu 2025 r.

► **W styczniu 2025 r. większość przedsiębiorców z przetwórstwa przemysłowego, budownictwa i handlu negatywnie oceniała koniunkturę**, co odzwierciedlają ujemne wartości wskaźnika ogólnego klimatu koniunktury (odpowiednio: -9,6, -7,3 i -3,7) – wynika z danych GUS. Przedsiębiorstwa usługowe miały bardziej optymistyczne oceny (+3,1). **W porównaniu z grudniem 2024 r. poprawę odnotowano we wszystkich sektorach.** Oceny koniunktury różniły się w zależności od regionu.

w 13

województwach przedsiębiorstwa z branży przetwórstwa przemysłowego negatywnie oceniały koniunkturę w styczniu 2025 r.

► **W firmach z branży przetwórstwa przemysłowego pozytywne nastroje odnotowano tylko w województwach mazowieckim, zachodniopomorskim i podkarpackim**, w których regionalny wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury wyniósł odpowiednio +6,5, +4,7 i +1,7. W pozostałych regionach dominowały oceny negatywne. W porównaniu z grudniem 2024 r. **sytuacja w 14 województwach poprawiła się, ale w pomorskim i warmińsko-mazurskim nastąpiło pogorszenie.**

77 proc.

firm budowlanych w województwie opolskim wskazało koszty zatrudnienia jako barierę prowadzenia działalności w styczniu 2025 r.

► **W budownictwie tylko w województwach świętokrzyskim (+5,5) i mazowieckim (+1,5) przedsiębiorcy ocenili sytuację gospodarczą pozytywnie.** We wszystkich regionach firmy budowlane raportowały **spadek liczby zamówień i zmniejszenie produkcji budowlanej. Największą poprawę** w stosunku do grudnia 2024 r. odnotowały firmy w województwie **świętokrzyskim (wzrost o 18,1 pkt), a największe pogorszenie w województwach: opolskim, pomorskim, zachodniopomorskim, wielkopolskim.**

► **W handlu pozytywną ocenę koniunktury odnotowano** tylko w województwie wielkopolskim (+0,9). W pozostałych regionach dominowały negatywne oceny. **Firmy handlowe**

skarżyły się na spadek sprzedaży, zbyt duży poziom zapasów i problemy finansowe.

W większości województw (9 z 16) nastroje w handlu poprawiły się w porównaniu z grudniem 2024 r.

Wykres 3. Regionalny wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury wg branż i województw w styczniu 2025 r.

	Przetwórstwo przemysłowe	Budownictwo	Handel	Usługi
Dolnośląskie	● -4,1	● -4,6	● -0,5	● 2,7
Kujawsko-pomorskie	● -4,4	● -2,4	● -9,9	● 1,8
Lubelskie	● -2,6	● -8,7	● -13,3	● -1,4
Lubuskie	● -4,4	● -8,6	● -7,7	● -4,2
Łódzkie	● -9,2	● -10,4	● -3,5	● 4,9
Małopolskie	● -0,3	● -2,3	● -6,1	● 2,3
Mazowieckie	● 6,5	● 1,5	● -0,6	● 8,7
Opolskie	● -5,8	● -6,8	● -11,7	● -4,2
Podkarpackie	● 1,7	● -6,4	● -4,1	● 0,3
Podlaskie	● -8,1	● -11,2	● -8,3	● 4,5
Pomorskie	● -8	● -16	● -9,2	● 4,3
Śląskie	● -7,4	● -10,8	● -5,9	● -0,2
Świętokrzyskie	● -2,2	● 5,5	● -10,5	● 10,2
Warmińsko-mazurskie	● -8,6	● -2,3	● -12,1	● 18,5
Wielkopolskie	● -4	● -7,1	● 0,9	● -2,8
Zachodniopomorskie	● 4,7	● -13	● -5,5	● 3,9

- Negatywna ocena koniunktury gospodarczej
- Pozytywna ocena koniunktury gospodarczej

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych GUS.

► **Pogorszenie sytuacji względem grudnia 2024 r.** nastąpiło w województwach: **warmińsko-mazurskim, lubelskim, opolskim, podkarpackim, kujawsko-pomorskim oraz świętokrzyskim. Najbardziej optymistyczne oceny** sytuacji gospodarczej **odnotowano w usługach.** Najwyższe oceny koniunktury zanotowano w województwach warmińsko-mazurskim (+18,5), świętokrzyskim (+10,2) oraz mazowieckim (+8,7). Najgorsze wyniki osiągnęły województwa lubuskie i opolskie (po -4,2), a **największy spadek m/m nastrojów zanotowano w województwie wielkopolskim** (-4,3 pkt.).

► **Nastroje gospodarcze poprawiły się względem grudnia 2024 r., ale pozostają pesymistyczne, szczególnie w handlu. Rosnące koszty zatrudnienia, podatki i niepewność gospodarcza to największe bariery dla przedsiębiorstw.** Koszty zatrudnienia były szczególnie dotkliwe w branży budowlanej – w województwie opolskim aż 77 proc. firm uznało je za główną przeszkodę w prowadzeniu działalności. Niepewność gospodarcza stanowiła największe wyzwanie dla handlu i przetwórstwa przemysłowego, natomiast wysokie obciążenia podatkowe najmocniej dotyczyły budownictwo i usługi. Potwierdzają to wyniki lutowego Miesięcznego Indeksu Koniunktury (MIK), w którym koszty zatrudnienia, niepewność gospodarczą i ceny energii wskazano jako największe bariery dla działalności firm.

(Aleksandra Wejt-Knyżewska)

Zapowiedzi inwestycji prognozują dalszy rozwój kolei

407,5 mln

pasażerów obsłużyła kolej w Polsce w 2024 r. i jest to o 8,8 proc. więcej niż rok temu

o 4,7 tys. km

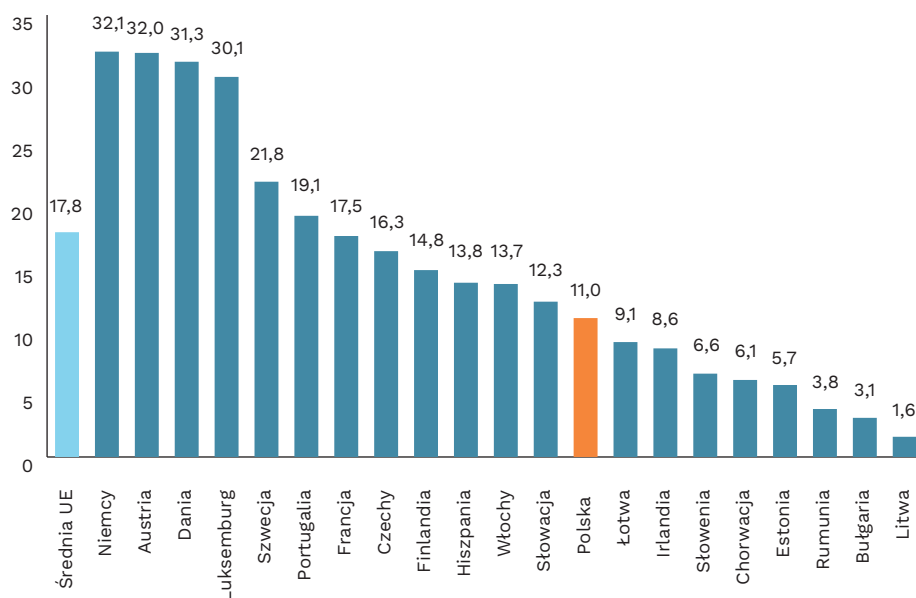
zwiększyła się sieć dróg krajowych i autostrad od 1990 r.; w tym samym czasie, długość linii kolejowych zmniejszyła się o 4,4 tys. km

180 mld PLN

planuje się na inwestycje kolejowe w latach 2025-2032

► **Zeszły rok był najlepszym pod względem kolejowych przewozów pasażerskich od 1997 r.** Z danych Urzędu Transportu Kolejowego wynika, że liczba pasażerów przekroczyła 407 mln i był to wzrost o 33,1 mln (8,8 proc.) w porównaniu z 2023 r. Największym przewoźnikiem w Polsce pozostaje Polregio, które obsłużyło 25 proc. wszystkich pasażerów, wyprzedzając dalekobieżnego przewoźnika PKP Intercity – 20 proc. i Koleje Mazowieckie – 16 proc.

Wykres 4. Wskaźnik wykorzystania kolei w państwach europejskich w 2023 r.

Uwaga: dla Polski dane za 2024 r.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

► Pomimo znaczącej poprawy wskaźników wykorzystania kolei, Polska plasuje się poniżej unijnej liczby przewiezionych pasażerów na mieszkańca. **Statystyczny Polak korzysta z kolei 11 razy w roku, a mieszkaniec Unii Europejskiej 17 razy.** W porównaniu do sąsiadów Polski, są to wartości znacznie niższe niż w Niemczech, w których średnio jeździ się

koleją nawet 32 razy w roku i nieco niższe niż w Czechach (16,3 podróży rocznie), w których wartość ta jest zbliżona do unijnej średniej. Porównywalny do polskiego jest wskaźnik wykorzystania kolei na Słowacji – 13 podróży, a znacznie wyższy niż na Litwie – niecałe 2 podróże rocznie.

► **Pomimo zwiększenia planowanych inwestycji w kolej, wydatki na infrastrukturę drogową wciąż pozostają znacznie wyższe.** W latach 2025–2032 na inwestycje kolejowe przewidziano 180 mld PLN, podczas gdy na rozwój sieci drogowej planuje się przeznaczyć co najmniej 218 mld PLN w latach 2025–2030¹. Łączna suma inwestycji w kolej w perspektywie 7-letniej wciąż nie dorównuje nakładom na drogi w perspektywie 5-letniej.

► Mimo to zapowiedzi sugerują rosnące znaczenie inwestycji w infrastrukturę kolejową po latach dominacji projektów inwestycyjnych związanych z budową sieci drogowej o wysokiej przepustowości. Od 1990 r. długość autostrad i dróg ekspresowych zwiększyła się o ponad 4,7 tys. km. W tym samym okresie długość sieci kolejowej zmniejszyła się o 4,4 tys. km, podczas gdy powstało zaledwie około 50 km nowych linii kolejowych. **Wynika to w dużej mierze z dysproporcji finansowania – np. w latach 1998–2012 na infrastrukturę drogową w Polsce wydano 6 razy więcej niż na infrastrukturę kolejową.**

(Krzysztof Krawiec, Tomasz Mądry)

Topnieją szanse na spełnienie celów klimatycznych

od 1,8 do 2,6 st. C

może wynieść średni globalny wzrost temperatury w zależności od stopnia realizacji deklaracji i zapowiedzi krajów G20 w zakresie polityki klimatycznej

o 56 proc.

musiałyby spaść globalne emisje do 2035 r. w scenariuszu ograniczenia wzrostu temperatury maksymalnie do 1,5 st. C

4-krotny

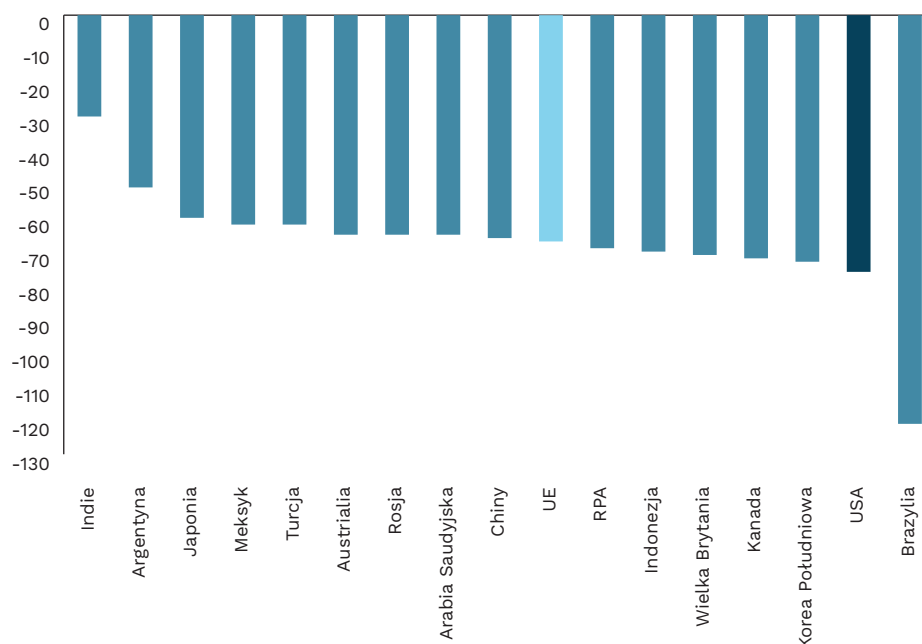
spadek emisji do 2050 r. przełożyłby się na ograniczenie wzrostu średniej globalnej temperatury do 1,8 st. C

► Według nowego raportu Wspólnego Centrum Badawczego UE (JRC), cel ograniczenia wzrostu średniej globalnej temperatury maksymalnie o 1,5 st. C może nie zostać zrealizowany. **W najbardziej ambitnym scenariuszu, biorącym pod uwagę realizację wszystkich obecnych zapowiedzi i deklaracji krajów G20, mimo zakładanego 4-krotnego spadku emisji do 2050 r., wzrost temperatury wyniesie ok. 1,8 st. C.** W przypadku uwzględnienia jedynie obecnie uchwalonych polityk klimatycznych, mimo spadku globalnych emisji z obecnych 55 GtCO₂e do 46 GtCO₂e w 2050 r., wzrost temperatury do końca XXI wieku może wynieść nawet 2,6 st. C.

► **Osiągnięcie celów Porozumienia Paryskiego wymagałoby m.in. by wszyscy członkowie G20 do 2035 r. zmniejszyli udział energii elektrycznej pozyskiwanej z paliw kopalnych poniżej poziomu 50 proc.,** jednocześnie zwiększając udział energii elektrycznej w zużyciu energii końcowej do ponad 35 proc. **Scenariusz ten zakłada gwałtowny wzrost mocy zainstalowanej w odnawialnych źródłach energii zwłaszcza w przypadku fotowoltaiki (z 1 tys. do ponad 7 tys. GW w 2035 r.) i energetyce wiatrowej (z ok. 900 tys. GW do 5,5 tys. GW).** Przekładałoby się to na drastyczne obniżenie emisji CO₂e o 56 proc. w skali świata i o 60–80 proc. w większości krajów G20 w porównaniu z 2022 r.

¹ Wartość szacunkowa na podstawie następujących dokumentów: *Rządowy Program Budowy Dróg Krajowych do 2030 r.*, *Plan finansowy Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg na 2025 rok* (przyjęto założenie o utrzymaniu finansowania w kolejnych na latach nie poziomie nie niższym niż w 2025 roku), *Program Budowy 100 Obwodnic na lata 2020–2030*, *Program Wzmocnienia Krajowej Sieci Drogowej do 2030 roku* (w analizie uwzględniono tylko część dotyczącą inwestycji). Wartość inwestycji drogowych może być wyższa ze względu na niedoszacowanie inwestycji w drogi samorządowe.

Wykres 5. Wymagana redukcja emisji CO₂e do 2035 r. w porównaniu do poziomu z 2022 r. w scenariuszu ograniczenia wzrostu temperatury poniżej 1,5 st. C (w proc.)

Uwaga: kraje o dużym i niskokosztowym potencjale negatywnych emisji, jak pochtaniacze LULUCF (*Land use, land use change and forestry*) w Brazylii, osiągają poziomy redukcji emisji przekraczające ich krajowe poziomy emisji.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Wspólnego Centrum Badawczego UE (JRC).

► **Realizacja nawet mniej ambitnych celów pozostaje pod znakiem zapytania w kontekście ograniczenia polityki klimatycznej przez USA.** Są one drugim po Chinach największym emitentem CO₂e na świecie (11 proc. globalnych emisji), jednocześnie charakteryzując się jednym z najwyższych śladów węglowych *per capita* (14,9 t w porównaniu do niecałych 5,6 t w UE i 4,7 t na świecie). **W pierwszych tygodniach swojej drugiej kadencji Donald Trump wydał ponad 70 decyzji związanych z rewizją polityki klimatycznej, w tym wstrzymał ponad 300 mld USD funduszy federalnych na zielone inwestycje, zawiesił realizację nowych projektów offshore i onshore, a także ponownie wycofał USA z Porozumienia Paryskiego.**

► **Decyzje Donalda Trumpa, choć będą miały negatywny wpływ na tempo dekarbonizacji gospodarki USA, nie muszą oznaczać jej zatrzymania.** Podczas pierwszej kadencji obecnego prezydenta USA, mimo wycofania USA z Porozumienia Paryskiego, udział OZE w produkcji energii elektrycznej wzrósł z 15,2 proc. do 20,8 proc. Nie ma także widocznej różnicy w zainteresowaniu OZE między stanami rządzonymi przez obie partie – **średni udział OZE w produkcji energii w stanach rządzonych przez republikańskich gubernatorów wyniósł w 2023 r. 26,8 proc. (41 proc. licząc z energetyką jądrową), co jest wynikiem podobnym do stanów rządzonych przez demokratów (odpowiednio 25,2 proc. i 42,2 proc.)².**

(Adam Juszczyk)

² Obliczenia własne PIE na podstawie danych Agencji ds. energii USA. Należy zaznaczyć, że stany rządzone przez republikańskich gubernatorów charakteryzują się większym odchyleniem standardowym produkcji energii i odsetka produkowanej energii z OZE. Jeżeli weźmiemy pod uwagę łączną produkcję energii w stanach rządzonych przez republikanów, OZE odpowiadało za 431 TWh z 2258 TWh (19,1 proc.) w porównaniu do 436 TWh z 1770 TWh w stanach rządzonych przez demokratów (24,6 proc.).

Polska zwiększa inwestycje w półprzewodniki

600 mld EUR

wynosiła wartość globalnego rynku półprzewodników w 2024 r.

1,5 mld EUR

wynosi budżet Krajowych Ram Wspierania Strategicznych Inwestycji Półprzewodnikowych na lata 2024-2026

► **Mimo że Polska nie odgrywa obecnie kluczowej roli w branży półprzewodników (obecnie sektor generuje poniżej 1 proc. PKB), nasz kraj ma znaczący potencjał.** Wyróżniamy się specjalizacją w takich obszarach, jak projektowanie układów scalonych, zaawansowane detektory oraz systemy pomiarowe i fotonika.

► **6 lutego 2025 r. do konsultacji społecznych trafił nowy dokument Ministerstwa Cyfryzacji pt. Polska w grze o przyszłość: Polityka dla sektora półprzewodników 2025+.** Konsultacje potrwać do 4 marca br. Polityka dla systemu półprzewodników ujmie siedem kluczowych filarów: infrastrukturę, impuls państwa, współpracę regionalną i międzynarodową, inwestycje i finansowanie, talenty i edukację, energię i wodę, chemikalia i surowce.

► **Impuls państwa ma polegać na aktywnym działaniu w roli katalizatora innowacji, generując realne zapotrzebowanie na nowe rozwiązania technologiczne.** W zakresie współpracy międzynarodowej strategia odnosi się do możliwości wykorzystania połączonych potencjałów sąsiadujących regionów Polski, Czech oraz Niemiec (Saksonii) jako punktu wyjścia do stworzenia mikroregionu technologicznego.

► **Rozwój sektora półprzewodników wymaga dużych nakładów kapitałowych oraz efektywnego wykorzystania źródeł finansowania. Głównym narzędziem wsparcia publicznego są Krajowe Ramy Wspierania Strategicznych Inwestycji Półprzewodnikowych z budżetem 1,5 mld EUR na lata 2024-2026.** W sektorze inwestycji prywatnych Polska stawia sobie za cel pozyskanie minimum trzech dużych inwestorów z sektora półprzewodników w najbliższej dekadzie.

► **Polski projekt strategii dla sektora półprzewodników wpisuje się w nurt obecnej polityki UE nakierowanej na wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarek Państw Członkowskich, przy uwzględnieniu szybko zmieniającej się gospodarki światowej.** W swoistym wyścigu o pierwszeństwo w innowacjach technologicznych oraz rozwoju gospodarki cyfrowej, rywalizacja toczy się na wielu rynkach geograficznych, a inwestycje w nowe technologie wymagają coraz większych nakładów finansowych. Przykładem współpracy o charakterze globalnym może być ogłoszona w lutym br. inwestycja Zjednoczonych Emiratów Arabskich w budowę największego *data center* we Francji. Przedstawiciele ZEA deklarują, że są gotowi do zainwestowania do 50 mld EUR w ten projekt.

► **Mając na uwadze wspomniane inwestycje francusko-arabskie czy projekt *Stargate* ogłoszony przez prezydenta USA Donalda Trumpa obejmujący budowę centrów danych oraz infrastruktury obliczeniowej, należy pozytywnie ocenić deklarację zawartą w dokumencie Ministerstwa Cyfryzacji odnoszącą się do rozwijania relacji z globalnymi liderami.** Kluczem jest równowaga między budowaniem własnych zdolności a otwartością na współpracę zarówno z partnerami z UE, jak i graczami spoza UE, przy uwzględnieniu rosnącego znaczenia bezpieczeństwa ekonomicznego i technologicznego.

(Marcin Karolak)

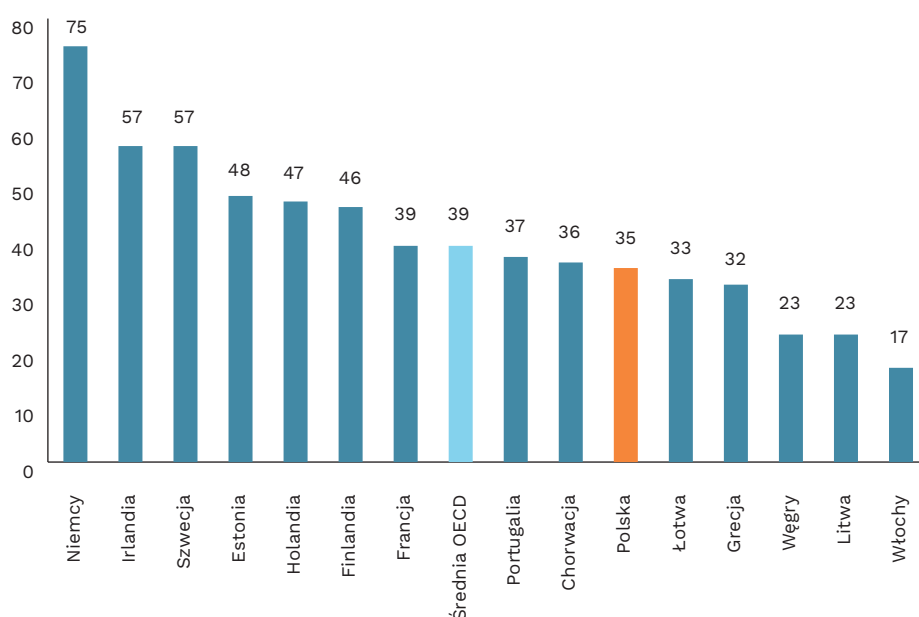
Gry planszowe rozwijają umiejętności finansowe uczniów

35 proc.

dorosłych Polaków osiągnęło wynik co najmniej 70 na 100 pkt. w badaniu umiejętności finansowych OECD (nieco poniżej średniej dla państw OECD – 39 proc.)

► **Umiejętność podejmowania niezależnych i świadomych decyzji finansowych – od tych najprostszych dotyczących transakcji kupna i sprzedaży po te bardziej skomplikowane dotyczące lokowania oszczędności i zabezpieczenia na okres emerytalny – nabierają znaczenia w warunkach wysokich cen, ewoluujących na całym świecie systemów emerytalnych i rosnącej dostępności instrumentów finansowych.** W Polsce umiejętności finansowe dorosłych plasują się w granicach średniej dla państw OECD, co pokazuje, że mamy sporo do nadrobienia w tym zakresie.

Wykres 6. Odsetki dorosłych, którzy w badaniu umiejętności finansowych osiągnęli co najmniej 70 na 100 pkt. (minimum OECD)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych [OECD](#).

► [OECD](#) rekomenduje włączenie elementów edukacji finansowej do programów szkolnych i dostosowanie poziomu zaawansowania przekazywanej wiedzy do możliwości poznawczych uczniów na różnych etapach edukacji.

► **Badania dowodzą, że błędy w szacowaniu ryzyka i opłacalności podejmowanych decyzji finansowych wynikają często z ograniczeń poznawczych charakterystycznych zwłaszcza dla osób mniej zarabiających, kobiet oraz dzieci i młodzieży.** W związku z tym badacze zaczęli poszukiwać możliwości nauczania pojęć i mechanizmów finansowych niwelujących te ograniczenia. Okazuje się, że skuteczną metodą edukacji finansowej są gry, w tym gry planszowe wykorzystane ostatnio [w badaniu z udziałem brazylijskich szkół](#).

► **W ramach badania 104 nauczycieli z 53 brazylijskich szkół wzięło udział w szkoleniu z wykorzystania specjalnie zaprojektowanej gry do nauczania podstawowych pojęć z zakresu finansów.** Gra składała się z zestawu prostych elementów: planszy, kostki, opisu 6 postaci reprezentujących różne profesje (wraz ze specyfikacją ich dochodów, wydatków,

zobowiązań finansowych i inwestycji) oraz kart opisujących pozytywne i negatywne scenariusze decyzji finansowych dotyczących inwestycji, nieruchomości, fluktuacji na rynku giełdowym, a także pisaków i korektorów umożliwiających aktywny udział w uzupełnianiu scenariuszy zgodnie z poleceniami. Gra oferuje dwa warianty zabawy: w jednym gracze zachęceni są do gromadzenia środków na inwestycje tak, by ich przychody były większe niż wydatki, co pozwala na osiągnięcie przez nich tzw. „wolności finansowej”; drugi składa się z 50 minigier, które koncentrują uwagę uczniów na odrębnych elementach wiedzy z zakresu finansów. Gra przewiduje nagrody w postaci konkretnych osiągnięć, medali i fikcyjnych monet, które można wymienić na realne nagrody pod koniec roku szkolnego.

► **Skuteczność nowatorskiej metody nauczania przetestowano za pomocą porównania specjalnie przygotowanego testu wyników uczniów, którzy uczestniczyli przynajmniej w jednej lekcji z wykorzystaniem gry i tych, którzy nie mieli kontaktu z tą metodą.** Jednocześnie badacze uwzględnili w porównaniach zmienną kontrolną sygnalizującą, czy uczniowie w ogóle mieli lekcje z zarządzania finansami oraz różnice w sytuacji finansowej uczniów.

► **Wyniki badania pokazały, że wykorzystanie gry w nauce podstaw wiedzy finansowej miało pozytywny efekt w zakresie wszystkich badanych zmiennych: rozumienia pojęć, wiedzy, zachowań i postaw.** Dodatkowe testy statystyczne badające wpływ nieobserwowanych czynników na wyniki eksperymentu wskazały, że nieuwzględnione w badaniu zmienne (np. praktyczne doświadczenie uczniów) mogły mieć wpływ na wyniki w zakresie zachowań i postaw, ale nie w zakresie rozumienia pojęć i wiedzy. Oznacza to, że wykorzystanie gier w nauczaniu finansów w szkołach jest obiecującą metodą rozwijania umiejętności finansowych już na wczesnych etapach edukacji i na szerszą skalę niż lokalne kampanie czy konkursy. Szczególnie ważnym aspektem tej metody wydaje się być jej interaktywny charakter i większe zaangażowanie uczniów niż podczas tradycyjnych zajęć.

(Agnieszka Wincewicz-Price)

Autorzy: Sergiej Druchyn, Adam Juszcak, Marcin Karolak, Krzysztof Krawiec, Tomasz Mądry, Marek Wąsiński, Aleksandra Wejt-Knyżewska, Agnieszka Wincewicz-Price

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, klimat i energia, gospodarka światowa, zrównoważony rozwój, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Wydarzenia i dane przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą i bazują na źródłach zewnętrznych, stąd nie gwarantujemy ich poprawności. Mogą one być ponadto niekompletne albo skrócone. Wszystkie opinie i prognozy zawarte w niniejszej publikacji są wyrazem oceny ekspertów PIE w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez zapowiedzi. Niniejszy dokument jest jedynie materiałem informacyjnym do użytku odbiorcy.

© Copyright by Polski Instytut Ekonomiczny